

לשוננו לעם

עורכים: א' אברונין, מ' אזרחי וי' פרץ

מתוך

כרך א, חוברת ה-ו, תש"ו

האקדמיה ללשון העברית
מוגן בזכויות יוצרים

שימוש הלשון

א' אברונין

חצות

"אין אתה מבחין בתוכו (בתוך בית הח' רושת למטוסים) בין שלש אחר חצות לשלש אחר הצהרים" (אור יום בשבת ע' 6). הסופר קובע את השם "חצות" לחצי הלילה בניגוד לצהרים חצי היום. ואין זה נכון: חצות סתם יכול להיות גם חצי היום כעדות המשנה: "תפילת השחר עד חצות" (ברכות ד', א), "שלש אבעיות ביום; בשחר, בחצות ובמנחה" (פאה ד' ה'). צריך אפוא לשם הדיוק (אם אינו מובן מאליו) לומר חצות לילה. לשם "חצות" סתם יש הוראה מיוחדת הידועה בקשר ל"תקון" — "תקון חצות" השייך למנהגי אבלי-ציון. מעניין שגם בן-יהודה בערך "חצות" אומר: "ובפרט חצות לילה" "כה אמר ה' כחצות הלילה" (שמות יא א') ובלילה שם לילה: "וחכמים אומרים עד חצות" (ברכות א, א), וכנראה נעלם ממנו שבמשנה הנ"ל תובן "חצות" לפי הענין: "מאימת קורין את שמע בערבית... עד חצות", מובן חצות הלילה. אבל, למשל: "מקום שנהגו לעשות מלאכה בערבי פסחים עד חצות

עושיך. כאן לפי הענין חצות היום, צהרים.
וכל כך היה בן־יהודה בסוּח בסברתו הנ"ל,
עד שהביא ראיה מן הירושלמי ולא הרגיש
שהיא ראיה לסתור: „בדקה עצמה בשחרית
ושמשה בעד ב ח צ ו ת וראת במנחה“
(ירושלמי נדה א'). היתכן ש ח צ ו ת זו
העומדת בין שחרית למנחה היא חצות
לילה?
